

Миколаїв, 20-22 листопада 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 81-82.
<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/19233>.

УДК 342.95

**ПЕРЕВІРКИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: МЕЖІ
ДИСКРЕЦІЇ КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНІВ
BUSINESS INSPECTIONS UNDER MARTIAL ARTS: LIMITS OF
DISCRETION OF CONTROLLING BODIES**

Дубінка Єлизавета Віталіївна

здобувачка вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Dubinka Elizaveta Vitaliivna

student of higher education, specialty 281 "Public management and
administration"

Mykolaiv National Agrarian University

Mykolaiv, Ukraine

Запровадження воєнного стану в Україні суттєво трансформувало підходи до державного нагляду у сфері господарської діяльності. Держава перебрала на себе додаткову відповідальність щодо забезпечення безпеки, але водночас – зобов'язалася гарантувати стабільність та передбачуваність умов підприємницької діяльності. Саме тому питання меж дискреції контролюючих органів набуває актуальності.

Метою нашої роботи є дослідження правових засад здійснення перевірок бізнесу під час воєнного стану, визначення меж дискреційних повноважень контролюючих органів та обґрунтування правових механізмів запобігання зловживанням у сфері державного нагляду.

Основу регулювання становлять Закон України «Про правовий режим воєнного стану» [4], Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [3], Податковий кодекс України [2], Постанови Кабінету Міністрів України щодо припинення заходів державного нагляду (контролю) в умовах воєнного стану [5].

Одним із головних механізмів зменшення адміністративного тиску є мораторій на проведення планових заходів державного нагляду, який періодично уточнюється та коригується урядом залежно від безпекової ситуації.

Дискреційні повноваження – це межа свободи розсуду посадової особи при прийнятті рішення, коли закон допускає варіативність дій.

У сфері перевірок бізнесу дискреція проявляється у виборі підстав для позапланових перевірок; визначенні ступеня ризику суб'єкта; застосуванні заходів реагування; оцінці документів та фактичних обставин.

В умовах війни ця дискреція розширюється через необхідність оперативного реагування на загрози, такі як фінансування тероризму, порушення оборонних замовлень тощо.

Але навіть у період воєнного стану контролюючий орган не може виходити за межі, визначені законом. Основними межами є: правові – орган діє тільки на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені законом (ст. 19 Конституції) [1]; процедурні – обов'язковість повідомлення, оформлення направлення, фіксація підстав; функціональні – заборона втручання у діяльність, що не пов'язана з предметом перевірки; судовий контроль – можливість оскарження як дій, так і результатів перевірки.

Під час воєнного стану актуалізується принцип пропорційності, що вимагає співвідносити ступінь втручання з реальною загрозою для публічних інтересів.

Уряд установив загальний мораторій, який може мати винятки щодо підприємств критичної інфраструктури; об'єктів, пов'язаних із небезпечними умовами праці; сфер, важливих для оборони та продовольчої безпеки.

Позапланові перевірки дозволяються виключно за вичерпним переліком підстав, серед яких є загроза життю та здоров'ю людей; звернення фізичних або юридичних осіб; рішення суду; контроль дотримання вимог щодо оборонних замовлень; ризику, пов'язані з фінансовими порушеннями в умовах війни.

Головне завдання держави – не допустити, щоб посилений контроль перетворився на інструмент тиску. Тому критично важливими залишаються цифровізація процесів контролю; фіксація всіх дій посадових осіб в електронних системах; прозорість критеріїв ризику; встановлення персональної відповідальності за перевищення повноважень.

Перевірки бізнесу в умовах воєнного стану мають складний баланс між безпекою та свободою підприємництва. Межі дискреційних повноважень контролюючих органів чітко визначені законодавством, а їх дотримання – ключовий запобіжник від зловживань. Подальший розвиток законодавства має бути спрямований на прозорість, цифровізацію та захист добросовісного бізнесу.

Список використаних джерел

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2015. 98 с.
2. Податковий кодекс України : Закон України від 05.10.2025 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
3. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 08.08.2025 р. № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>
4. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 14.05.2025 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
5. Про припинення заходів державного нагляду (контролю) в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2025 р. № 303-2022-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2022-%D0%BF#top>